

Nowe badania w Kuwejcie: figurka sprzed 7 tys. lat i lokalna produkcja ceramiki

Kuwejcko-Polska Misja Archeologiczna zakończyła właśnie tegoroczny sezon badań na stanowisku Bahra 1 na pustyni Al-Subiyah w północnym Kuwejcie. Datowane na połowę VI tysiąclecia p.n.e. stanowisko jest jedną z najstarszych i największych znanych osad na Półwyspie Arabskim.

1 Główna figurki antropomorficznej ze stanowiska Bahra 1 (Fot. Adam Oleksiak /CAŚ UW)

Od 2009 roku stanowisko Bahra 1 jest obiektem badań kuwejcko-polskiej ekspedycji działającej z ramienia Kuwejckiej Narodowej Rady Kultury, Sztuki i Literatury (NCCAL) oraz Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego (CAŚ UW). Polskiej części ekspedycji przewodniczy prof. Piotr Bieliński, a tegoroczny sezon odbył się pod kierunkiem dr Agnieszki Pieńkowskiej (oboje z CAŚ UW). Stronę kuwejcką reprezentuje Mohammad ben Redha, Sekretarz Generalny Departamentu Starożytności i Muzeów NCCAL.

Wykopiska na stanowisku Bahra 1 dostarczają kluczowych informacji dla badań nad wymianą kulturową między neolitycznymi społecznościami Arabii a kulturą Ubaid, która wywodziła się z Mezopotamii i rozprzestrzeniła na szerokim obszarze od Anatolii po Półwysep Arabski. Najnowsze wyniki badań dostarczyły nowych, unikalnych informacji na ten temat.

Jednym z najciekawszych, choć niewielkich, odkryć jest mała, precyzyjnie wykonana główka glinianej figurki. Jej charakterystyczne cechy, takie jak nienaturalnie wydłużona czaszka, skośne oczy i płaski nos posiadają figurki typowe dla kultury Ubaid. Tego rodzaju zabytki znajdowano wcześniej w Mezopotamii, zarówno w kontekstach grobowych, jak i osadniczych, lecz znalezisko z Bahry 1 jest pierwszym tego typu obiektem odkrytym w regionie Zatoki.

„Obecność tej figurki na naszym stanowisku stawia intrygujące pytania o jej przeznaczenie oraz symboliczne, a być może rytualne znaczenie, jakie mogła mieć dla społeczności zamieszkującej tę osadę” – zauważa prof. Piotr Bieliński.

Kolejnym istotnym odkryciem jest potwierdzenie lokalnej produkcji ceramiki. Od początku badań na stanowisku Bahra 1 odkrywano dwa typy naczyń: importowaną ceramikę związaną z kulturą Ubaid oraz zupełnie odmienną ceramikę, tzw. Coarse Red Ware (CRW), znaną też z innych współczesnych stanowisk na Półwyspie Arabskim. Ceramikę CRW od dawna uznawano więc za wyrób lokalny, jednak dotychczas brakowało dowodów, co do konkretnych miejsc jej produkcji. Kluczowym odkryciem było odnalezienie niewypalonego glinianego naczynia, które wraz z wynikami analiz prowadzonych pod kierunkiem dr hab. Anny Smogorzewskiej (WA UW) potwierdziło, że Bahra 1 to najstarsze znane miejsce produkcji ceramiki w regionie Zatoki.

3 Local Coarse Red Ware Pottery (Photo
Adam Oleksiak/ PCMA UW)

2 Imported Ubaid ware potsherds
(Photo Adam Oleksiak/ PCMA UW)

Potwierdzenie lokalnej produkcji ceramiki otworzyło z kolei możliwość prowadzenia badań nad środowiskiem naturalnym w okolicy osady za czasów jej funkcjonowania. W procesie produkcji naczyń często dodawano do gliny drobne fragmenty roślin, takie jak siewczka. Pozostałości organiczne znaleziono zarówno w ceramice Ubaid, jak i CRW. W tym sezonie dr hab. prof. UW Aldona Mueller-Bieniek (WA UW) i dr Roman Hovsepyan, specjaliści w dziedzinie archeobotaniki, analizowali fragmenty ceramiki pod kątem śladów roślin. „Wstępne wyniki wskazują na obecność dzikich roślin, zwłaszcza trzciny, w lokalnie wytwarzanej ceramice. Natomiast w importowanej ceramice zidentyfikowano pozostałości roślin uprawnych, takich jak jęczmień i pszenica” – wyjaśnia dr Hovsepyan.

Rezultaty badań zostały zaprezentowane przedstawicielom NCCAL, w tym dr. Mohammadowi Al-Jassarowi, Sekretarzowi Generalnemu NCCAL, oraz dr. Hassanowi Ashkananemu, Doradcy Sekretarza Generalnego NCCAL, którzy odwiedzili stanowisko i wzięli udział w oficjalnym spotkaniu zorganizowanym przez Ambasadę RP. W trakcie sezonu zespół KPAM prowadził również szkolenia dla pracowników Muzeum Narodowego w Kuwejcie, obejmujące analizę znalezisk i wprowadzenie do technik terenowych.

Prace Kuwejcko-Polskiej Misji Archeologicznej w Bahra 1 nie tylko poszerzają naszą wiedzę o relacjach między neolitycznymi społecznościami Arabii a kulturą Ubaid, lecz także otwierają nowe perspektywy badawcze, jednocześnie podkreślając znaczenie tego wyjątkowego stanowiska dla zrozumienia historii regionu.

Czytaj więcej o badaniach CAŚ UW na stanowisku [Bahra 1](#)

Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej Uniwersytetu Warszawskiego – pod jego auspicjami od ponad 60 lat prowadzone są polskie badania wykopaliskowe i prace konserwatorskie w krajach basenu Morza Śródziemnego, Afryki i Bliskiego Wschodu. Aktualnie CAŚ UW prowadzi ok. 20 projektów na stanowiskach datowanych od czasów prehistorycznych, poprzez wszystkie okresy historyczne aż po późny antyk i okres muzułmański w [Egipcie](#), [Sudanie](#), [Tunezji](#), [Libanie](#), na [Cyprze](#), w [Kuwejcie](#), [Omanie](#), [Gruzji](#) i [Armenii](#). CAŚ UW prowadzi też Stacje Badawcze w Egipcie, Sudanie, na Cyprze i w Gruzji.

Więcej: www.pcma.uw.edu.pl ; **Fb** @pcma.uw **Insta** @pcma_uw **Tt** @PCMA_UW **YT** @PCMAUW
Kontakt: Agnieszka Szymczak agnieszka.szymczak@uw.edu.pl